

Издeнүүчү Акматов Кыялбек Камутовичтин 13.00.02- окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча «Орто мектепте акын-жазуучулардын өмүр баянын чыгармалары менен биримдикте окутуунун илимий-методикалык негиздери» аттуу темада педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык иши боюнча И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) жана психология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн уюштурулган Д.13.18.580 диссертациялык кеңешинин эксперттик комиссиясынын мүчөсү, педагогика илимдеринин доктору, профессор С.К.Рысбаевдин

БҮТҮМҮ

Издeнүүчү Акматов Кыялбек Камутовичтин 13.00.02- окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча «Орто мектепте акын-жазуучулардын өмүр баянын чыгармалары менен биримдикте окутуунун илимий-методикалык негиздери» аттуу темада педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишин эксперттик комиссия карап чыгып, төмөндөгүлөрдү ырастайт.

1.Диссертациялык кеңешке диссертацияларды кароого кабыл алуу укугу берилген адистикке дал келиши

Издeнүүчү Акматов Кыялбек Камутовичтин 13.00.02- окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча «Орто мектепте акын-жазуучулардын өмүр баянын чыгармалары менен биримдикте окутуунун илимий-методикалык негиздери» аттуу темада педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган доктордук диссертациясы кеңештин профилине туура келет.

Иште 13.00.02- окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистигинин паспортуна толугу менен жооп берүүчү орто мектептин жогорку класстарында кыргыз адабиятын окутууда көркөм чыгарманы авторунун өмүр жолу менен биримдикте окуп-үйрөнүүнүн технологиялары боюнча теориялык жана методикалык изилдөөлөр жүргүзүлгөн.

Изилдөөнүн максаты – кыргыз адабияты сабагында акын-жазуучулардын өмүр баянын алардын чыгармалары менен байланышта

окутуунун методикасын теориялык жактан негиздөө жана анын оптималдуу жолдорун иштеп чыгуу, иштелип чыккан сунуштардын натыйжалуулугун педагогикалык экспериментте сыноодон өткөрүү.

Коюлган максатка ылайык диссертацияда төмөндөгүдөй милдеттер чечилген:

1. Акын-жазуучунун өмүрү менен чыгармачылыгынын өз ара байланыш маселесинин философияда, адабият таанууда илимий жактан коюлушун талдоодон өткөрүү.
2. Акын-жазуучулардын өмүр жолун чыгармалары менен байланыштырып окутуунун педагогикалык-психологиялык жана адабият таануу жагынан негиздерин аныктоо.
3. Акын-жазуучулардын өмүр баянын мектепте окуп-үйрөнүүнүн жана изилдөөнүн тарыхын талдоого алуу, изилдөөнүн материалдарын, методдорун аныктоо.
4. Биографиялык материалдарды авторлордун чыгармалары менен биримдикте окутуунун илимий-методикалык негизин түзүүчү методикалык принциптерди иштеп чыгуу.
5. Чыгармаларды талдоодо анын авторунун жашаган доору, заманы, жазуучулардын инсандык сапаттары тууралуу окуучулардын компетенттүүлүктөрүн жогорулатуунун технологияларын сунуш кылуу, акын-жазуучулардын биографиясын окутууда аймактык материалдарды пайдалануунун ыкмаларын жана жолдорун көрсөтүү.
6. Акын-жазуучулардын өмүр баянын алардын чыгармалары менен биримдикте окутууну практикалоо, б.а. аныктоочу жана үйрөтүүчү эксперименттерди өткөрүү, мындан алынган натыйжаларга жараша текшерүүчү эксперименттин негизинде сабактар системасын оңдоп-түзөө жана алардын натыйжалуулугун баалоо.

2. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу

Диссертацияда азыркы мектептин максаты окуучуларга билим жана тарбия берүү менен гана чектелбестен, ошол алган билим жана тарбиясын турмушта колдоно билүүгө жетишүү менен да байланышат, демек, мында окуучулар акын-жазуучулардын өмүрүнүн өрнөгүн алып, аларды өз турмушунда үлгү тутуу билүүгө көнүгө тургандыгы, адамдын инсандык сапаттарынын калыптануусунда, анын андан ары өнүгүүсүндө адабий чыгарманын өзгөчө ролу болору, мына ошондуктан азыркы педагогдордун негизги милдети окуучуларда көркөм китеп окуу маданиятын, чыгарманы түшүнүү жана талдоо ишмердүүлүгүн жогорулатуу менен байланышарына айрыкча көңүл бурулган. Ошол кезде көркөм чыгарманы окууга, талдоого кызыктыруунун бир жолу – ошол чыгарманы жазган автордун өмүр баяны

тууралуу маалымат берүү алдыга чыгарылган. Албетте, мында адабият сабагынын, адабият мугалиминин ролу өзгөчө. Мындай милдеттерди чечүүчү каражаттарынын бири – мектептеги адабият сабактарында окуучуларды жазуучулардын өмүр баяны менен тааныштыруу экендиги талашсыз. Ошентсе да, жазуучулардын өмүр баяны тууралуу ар түрдүү маалыматтар, анын ичинде автобиографиялык, биографиялык-документалдык, мемуардык чыгармалар жазылгандыгына карабастан, окуу китептеринде, хрестоматияларда жазуучулардын өмүр баяндары даталарга шыкалып, окуучу үчүн кызыксыз жана мугалим тарабынан сабакта туура эмес, же натыйжасыз пайдаланылып келүүдө, б.а., жазуучунун өмүр баянын окуп-үйрөнүү – бул көркөм текстти окуп-үйрөнүүгө карата бөтөнчө психологиялык жана эстетикалык даярдык боло албай келүүдө.

Анын башкы себептери жана карама-каршылыктары төмөнкүлөр менен түшүндүрүлөрү диссертацияда ачыкталган:

- жазуучунун өмүр баянын чыгармалары менен байланышта үйрөтүү кыргыз адабиятын окутуунун маанилүү бөлүгү болсо да дал ошол байланыштын азыркы мектеп практикасындагы формалдуулугу өкүм сүрүүдө;

- өмүр баяндык маалыматтар, эскерүүлөр, документалдык фильмдер аздыр-көптүр болсо да, мугалимдердин андай материалдарды колдонуу боюнча тажрыйбаларынын жетишсиздиги;

- кыргыз жазуучулары тууралуу азыркы адабиятта биографиялык чыгармалардын окуучулар үчүн атайын жазылбагандыгы, ал эми андай тексттерге балдардын муктаждыгы;

- кыргыз адабияты сабактарында өмүр баянды үйрөтүүнүн айрым натыйжалуу методикасы пайдаланылып келе жатса да, алардын алдыңкы тажрыйбалары илимий талдоодон өтпөгөндүгү, методист окумуштуулар тарабынан жалпыланбагандыгы;

- кыргыз адабияты мугалимдери муктаж болсо да, жазуучунун биографиясын окутуунун методикалык негиздеринин алиге чейин түзүлбөгөндүгү ж.б.

Диссертация мына ушундай проблемалуу маселелерди өз алдынча чечкен изилдөө болуп саналат.

3. Изилдөөнүн жаңылыгы жана теориялык баалуулугу

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы жана теориялык баалуулугу төмөнкүлөр менен аныкталат:

- *Биринчи жыйынтык:* Кыргыз адабиятын окутуунун методикасында эң алгачкы жолу акын-жазуучулардын өмүр баянын алардын чыгармалары менен биримдикте окутуунун методикалык принциптери жана методикалык шарттары аныкталган, ошондой эле, адабий көркөм чыгармалардын мазмунунун алардын авторлорунун өмүр баяндары менен байланыштыруу мүмкүнчүлүктөрү жана аны өркүндөтүү технологиялары ачылган;

- *Экинчи жыйынтык:* окуучулардын көркөм чыгарманы анын автору менен байланышта окуп-үйрөнүү менен жазуучулардын жеке инсандык сапаттарына кызыктыруунун жолдору көрсөтүлгөн;

- *Үчүнчү жыйынтык:* окуучулардын көркөм чыгармадагы урунттуу эпизоддорду жана фактыларды анын авторунун өмүр жолундагы окуялар, маанилүү учурлар жана фактылар менен салыштыруу көндүмдөрүн калыптандыруунун методикасы иштелип чыккан;

- *Төртүнчү жыйынтык:* акын-жазуучулардын өмүр баянын алардын чыгармалары менен биримдикте окутууда окуучуларды адабий көркөм чыгармага кызыктыруунун натыйжалуу шарттары менен критерийлери ачылып берилген;

- *Бешинчи жыйынтык:* орто мектепте акын-жазуучулардын өмүр баянын алардын чыгармалары менен биримдикте окутуунун жаңы методикалык системасы өткөрүлгөн тажрыйбалык-эксперименттик иштин жыйынтыктарынын негизинде практикага сунушталган.

4.Диссертацияда чыгарылган ар бир жыйынтыктын жана изденүүчүнүн корутундуларынын негиздүүлүгү жана негиздүүлүгүнүн деңгээли

Изденүүчүнүн изилдөө ишинен алган корутундуларынын негиздүүлүгү жана негиздүүлүгүнүн деңгээли төмөндөгүлөр менен аныкталат:

-*биринчиси*, учурда кыргыз адабияты сабактарында жазуучулардын өмүр баяны кандай максатта жана мазмунда берилип келатканы терең анализге алынгандыгы менен;

- *экинчиси*, жазуучунун өмүр баяны окуу китептерде кантип берилгендиги, алар окуучуга жазуучунун инсандык сапаттарын талдап билүүгө мүмкүн эместигин туура талдаган;

-*үчүнчүсү*, бул багыттагы дүйнөлүк тенденцияларды жакшы өздөштүрүп чыккан;

-*төртүнчүсү*, жазуучунун инсандык сапаттары, жазуучу жашаган доор, анын көтөрүп чыккан коомдук проблемалары, алардын чыгармага чагылдырылышы окуучуга чыгарманы жетишкердик өздөштүрүүсүнө алгылыктуу таасир берери ачыкталган;

- *бешинчиси*, жазуучу жана анын чыгармасынын, ошону менен бирге, окуучу менен мугалимдин байланышынын моделин түзүүгө аракеттенген;

- *алтынчысы*, моделдин ишке ашуусунун жалпы мыйзам ченемдүүлүктөрү аныкталган;

- *жетинчиси*, жазуучунун өмүр баянын чыгармасы менен биргеликте окутуунун методдорун, методологиялык негиздерин, принциптерин, дидактикалык шарттарын ж.б. иштеп чыгып, экспериментте сынаган, практикага сунуштаган.

Ошентсе да, мына булардын эске алышы керек деп эсептейм:

1. Көркөм чыгарманы жазуучунун өмүр баяны менен биримдикте окутуунун методологиясы маселесинде - адамдын инсандык сапаттарын, жарандык активдүүлүгүн, коомдогу орду менен ролун, дүйнөгө көз карашын, адамдык аброюн ж.б.калыптандыруудагы психологиялык-педагогикалык шарттарды дагы бир жолу көңүл буруп коюусу керек;
2. Жазуучунун чыгармасын анын өмүр баяны менен бирге окутуунун моделин түзүүдө: **жазуучу-чыгарма-мугалим-окуучу** деген моделди **“мугалим - чыгарма+жазуучу-окуучу”** деп тактоо керек, анткени диссертациянын темасы жана идеясы айтып турат: проблема-мугалим окуучуга чыгарманы жазуучу менен байланыштырып окутуусу. Мындай модель диссертациянын бүткүл идеясын камтып турат.
3. Окуучунун билимин баалоодогу критерийлердин да так көрсөтүп койсо, жакшы болмок.

4. Диссертацияда изденүүчү чыгарган ар бир илимий жыйынтыктарынын жана корутундуларынын жаңылыгынын деңгээли

Биринчи жыйынтык. Жыйынтык жаңы, анткени, учурда кыргыз адабияты сабактарында жазуучулардын өмүр баяны кандай максатта жана мазмунда берүү керектиги алгач ирет доктордук изилдөөгө алынгандыгы менен;

Экинчи жыйынтык. Жыйынтык жаңы, анткени жазуучунун өмүр баяны менен чыгармалары бирге талданганда, анын тарбиялык мааниси дагы да тереңдей тургандыгын, чыгарманы изилдеп-үйрөнүү иши да методикалык жактан тереңдей тургандыгы, анын методдорун, принциптерин сунуш кылгандыгы менен;

Үчүнчү жыйынтык. Анткени, жазуучу жаан анын чыгармасынын, ошону менен бирге, окуучу менен мугалимдин байланышынын моделин

түзүүгө аракеттенгендиги жана ал моделдин ишке ашуусунун жалпы мыйзам ченемдүүлүктөрү аныкталгандыгы менен;

Төртүнчү жыйынтык. Жыйынтык жаңы, анткени жогорудагы иш-аракеттердин жүзөгө ашыруунун, методикалык ыкмалары менен жолдордун натыйжалуулугу эксперимент аркылуу текшерилип, аныктыгы, тууралыгы далилденгендиги менен.

5. Ички биримдиги жана тиешелүү актуалдуу проблеманын, теориялык жана практикалык милдеттеринин чечилишине арналган жыйынтыктарынын багытын баалоо

Издөнүүчү Акматов Кыялбек Камутовичтин 13.00.02- окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча «Орто мектепте акын-жазуучулардын өмүр баянын чыгармалары менен биримдикте окутуунун илимий-методикалык негиздери» аттуу темада педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишинин жоболору, жыйынтыктары аркылуу орто мектепте кыргыз адабияты сабактарында көркөм чыгармаларды жазуучунун өмүр баяны менен биргеликте байланыштырып окутуунун жол-жоболорун, методологиясын, принциптерин, дидактикалык шарттарын, методдорун иштеп чыккан. Анда аталган проблеманы методикалык негизде чечүүнүн технологиялары, анын модели иштелип чыккан; ал моделдин ишке ашуусунун жалпы мыйзам ченемдүүлүктөрү аныкталган; булардын баалуулугу педагогикалык-дидактикалык экспериментте далилденген. Ошонусу менен изилдөө баалуу жана кыргыз педагогика илимине, адабиятын мектепте окутуу методикасы илимине кошор салымын тастыктайт.

6. Диссертациядан алынган жыйынтыктарынын практикалык баалуулугу жана алынган оң натыйжалары

Диссертациялык иштен алынган жоболордун практикалык мааниси булар менен бааланат, т.а. акын-жазуучулардын өмүр баянын алардын чыгармалары менен биримдикте окутуу боюнча белгиленген жолдор идеалдарды жана инсанды баалоонун өзгөргөн шарттарында педагогикалык жогорку окуу жайлардагы методикалык циклдеги дисциплиналарды окутууда жана педагогикалык практиканы өткөрүүдө, ошондой эле гуманитардык жана эстетикалык циклдеги сабактарда өрнөктүү инсандарга болгон кызыгууну калыптандыруу үчүн пайдаланылышы мүмкүн. Айтылган сунуштар, табылгалар окуу программаларын, окуу китептерин, методикалык

колдонмолорду жакшыртууда жана университеттерде курстук, дипломдук, магистрдик иш жаздырууда тиешелүү адистерге көмөк көрсөтөт.

Аталган диссертациялык иште төмөндөгүдөй илимий изилдөөлөр жүзөгө ашырылган жана оң натыйжалар алынган:

1. *Адабият таануу багытында:* -Жогорку класстарда автобиографиялык чыгармаларды окутуунун мааниси, максаты жана жолдору көрсөтүлгөн;
- Класстан тышкаркы окутууда көркөм чыгармалардагы мугалимдин образын жазуучунун өмүр баяны менен биримдикте талдоонун мааниси ачылган;
- Жазуучулардын кыскача биографиясын адабияттык окуу жана системалык окуу курсунда окутуунун мазмуну такталган;
- Акын-жазуучулардын өмүр баянын окуп-үйрөнүүдө биографиялык чыгармаларды пайдалануунун мааниси көрсөтүлгөн.

2.Методикалык жактан:

- Акын-жазуучулардын өмүр баянынан маалымат берүүнүн дидактикалык принциптери сунушталган;
- Чыгармаларды талдоо процессинде өмүр баяндык маалыматтарды пайдалануунун ыкмалары, жолдору жана каражаттары, методикалык негиздери ачылган;
- Чыгармаларды талдоодо анын авторунун жашаган доору, заман, жазуучулардын инсандык сапаттары тууралуу окуучулардын компетенттүүлүктөрүн жогорулатуу сунуштары берилген ;
- Акын-жазуучулардын биографиясын окутууда аймактык материалдарды пайдалануу, ал үчүн башка предметтер менен интеграциялоосу керектиги белгиленген.

7.Диссертациянын негизги жоболорунун, жыйынтыктарынын жана натыйжаларынын жарыялангандыгынын тастыкталышы

Изилдөөнүн негизги жыйынтыктары төмөнкү эмгектерде чагылдырылган:

Монографиялар:

1. Акматов, К.К. Мектепте акын-жазуучулардын өмүр баянын чыгармалары менен биримдикте окутуу. Монография [Текст] / К.К.Акматов. – Б.: «Глобал принт», 2018. – 316 б.

2. Акматов, К.К. Кыргыз адабиятындагы мугалимдин образы жана аны мектепте окутуу. Монография [Текст] / К.К.Акматов, Т.Ж.Жусупова. – Б.: «Глобал принт», 2019. – 200 б.

Окуу китептер:

3. Акматов К. К. Кыргыз адабияты. Окутуу өзбек тилинде жүргүзүлгөн мектептердин 10-классы үчүн хрестоматия-окуу китеби. [Текст] / К.К.Акматов, С.Момуналиев – Б.: «Альмерия» басмасы, 2014. – 180 б.

4. Акматов К. К. Кыргыз адабияты. Окутуу өзбек тилинде жүргүзүлгөн мектептердин 11-классы үчүн хрестоматия-окуу китеби. [Текст] / К.К.Акматов, С.Момуналиев – Б.: «Аркус» басмасы, 2014. – 200 б.

5. Акматов К.К. Кыргыз адабияты. 6-кл.: Жалпы билим берүүчү мектептер үчүн окуу китеби. [Текст] / А.Ж.Муратов, Б.А.Абдухамидова, К.К.Акматов. – Б.: «Билим-компьютер», 2018. – 224 б.

6. Акматов К.К. Кыргыз адабияты: колледждин студенттери үчүн хрестоматия-окуу китеби. 1-бөлүм. [Текст] / А.Ж.Муратов, К.А.Исаков, К.К.Акматов. – Б.: «Глобал принт», 2018. – 372 б.

7. Акматов К.К. Кыргыз адабияты: колледждин студенттери үчүн хрестоматия-окуу китеби. 2-бөлүм. [Текст] / А.Ж.Муратов, К.А.Исаков, К.К.Акматов. – Б.: «Глобал принт», 2018. – 468 б.

8. Акматов К.К. Дүйнөлүк адабият: колледждин студенттери үчүн хрестоматия-окуу китеби. [Текст] / А.Ж.Муратов, К.К.Акматов, Т.К.Каранова – Б.: «Глобал принт», 2019. – 328 б.

Илимий-усулдук колдонмолор:

9. Акматов, К.К. Жогорку класстарда акын-жазуучулардын өмүр баянын чыгармалары менен биримдикте окутуу [Текст] / К.К.Акматов. – Б.: «Имак-Офсет» басмасы, 2018. – 316 б.

10. Акматов К. К. V-VIII класстарда акын-жазуучулардын өмүр баяны тууралуу маалымат берүүнүн методикасы [Текст] / К.К.Акматов. – Б.: «Имак-Офсет» басмасы, 2016. – 60 б.

11. Акматов К. К. Айтматовду мектепте окутуу. 1-китеп. [Текст] / А.Ж.Муратов, К.К.Акматов. – Б.: 2017. – 304 б.

12. Акматов К. К. Айтматовду мектепте окутуу. 2-китеп. [Текст] / А.Ж.Муратов, К.К.Акматов. – Б.: 2017. – 276 б.

13. Акматов К. К. Токтогул Сатылгановдун өмүрүн жана чыгармаларын окутуу. [Текст] / К.К.Акматов, К.Кимсанов – Б.: «Book-дизайн» басмасы, 2014. – 184 б.

14. Акматов К. К. Чыңгыз Айтматов: цифралар жана фактылар. [Текст] / А.Ж.Муратов, К.К.Акматов. – Б.: 2018. – 192 б.

15. Акматов К. К. Окутуунун жаңы технологиялары. [Текст] / А.Ж.Муратов, К.К.Акматов. – Б.: 2017. – 320 б.

Илимий макалалар:

16. Акматов К.К. Мектепте акын-жазуучулардын өмүр баянын окутуунун айрым маселелери [Текст] / К.К.Акматов // Республиканский научно-теоретический журнал. Известия вузов. –Б.: 2014, №12, -98-100-бб.

17. Акматов К.К. Т.Сатылгановдун өмүр баянын үйрөтүүгө замандаштарынын эскерүүлөрүн, макалаларды, акынган арналган ырларды

пайдалануу [Текст] / К.К.Акматов // Республиканский научно-теоретический журнал. Известия вузов. –Б.: 2014, №12, -105-107-бб.

18.Акматов К. К. Маалыматтык коммуникациялык технологияны пайдалануу аркылуу А.Осмоновдун өмүрүн жана чыгармачылыгын окутуу [Текст] / К.К.Акматов // Ош мамлекеттик университетинин жарчысы. –Ош: 2015, №4, 1-чыгарылыш, -19-22-бб.

19.Акматов К. К. «Чабалекейлер эмнени эскертишет?» (Ч.Айтматовдун «Тоолор кулаганда» чыгармасын окугандан кийинки ой) [Текст] / К.К.Акматов // «Айтматов окуулары - 20015» Эл аралык илимий-практикалык конференциянын материалдары. –Б.: «Турар», 2015, -147-149-бб.

20.Акматов К. К. Автобиографиялык прозанын дүйнөлүк адабиятта өнүгүшү [Текст] / К.К.Акматов // Республиканский научно-теоретический журнал. Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. –Б.: 2016, №3, -195-198-бб.

21.Акматов К. К. Автобиографизмдин орус прозасында калыптанышы [Текст] / К.К.Акматов // Республиканский научно-теоретический журнал. Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. –Б.: 2016, №3, -211-213-бб.

22.Акматов К.К. К вопросу изучения произведений автобиографического жанра в школе [Текст] / К.К.Акматов // Наука, техника и образование 2016. –Москва: 2016, №2 (20), -165-168-бб.

23.Акматов К.К. Чингиза Айтматов – писатель-этнопедагог (по повести «Белый пароход») [Текст] / К.К.Акматов // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. –Москва: 2016, Журнал научных публикаций №8 (Август) часть II, -140-143-бб.

24.Акматов К. К. Формирование автобиографизма в русской прозе [Текст] / К.К.Акматов // Молодежь в XXIвеке: философия, психология, право, педагогика, экономика и менеджмент. Сборник научных статей VIМеждународной научно-практической конференции. –Екатеринбург: 2016, -50-53-бб.

25.Акматов К.К. Значение жанрово-видовых особенностей автобиографических произведений в изучении литературы [Текст] / К.К.Акматов // Ученый XXIвека. Международный научный журнал – Йошкар-Ола. №4-1 (17), апрель 2016, -53-56-бб.

26.Акматов К. К. Традиции автобиографической прозы в русской и кыргызской литературе [Текст] / К.К.Акматов // Новый университет. Серия «Актуальные проблемы гуманитарных и общественных наук». –Йошкар-Ола: №3 (60), 2016, -12-15-бб.

27.Акматов К. К. «Педагогика» Момуна и его «война» с цивилизацией (по повести Чингиза Айтматова «Белый пароход») [Текст] / А.Ж. Муратов, К.К.Акматов // Новый университет. Серия «Актуальные проблемы гуманитарных и общественных наук». – Йошкар-Ола: №4 (61), 2016, -17-20-бб.

28.Акматов К. К. Акын-жазуучулардын өмүр баянын чыгармалары менен байланыштырып окутуунун педагогикалык негиздери [Текст] / К.К.Акматов // Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии. Сборник статей по материалам LIVмеждународной научно-практической конференции. –Москва: №9 (54), Сентябрь 2016, -127-137-бб.

29.Акматов К. К. Акын-жазуучулардын биографиясын анын чыгармалары менен байланышта изилдөө проблемасы философиянын жана адабият таануунун тарыхында [Текст] / К.К.Акматов // Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии. Сборник статей по материалам LIVмеждународной научно-практической конференции. –Москва: №10 (55), Октябрь 2016, -125-135-бб.

30.Акматов К. К. Жазуучулардын өмүр баянын алардын чыгармалары менен биримдикте окутууда биографиялык маанилүү факторлордун таасирин эске алуунун зарылдыгы [Текст] / К.К.Акматов // Научная дискуссия: инновации в современном мире. Сборник статей по материалам LIVмеждународной научно-практической конференции. –Москва: №12 (55), Октябрь 2016, -181-191-бб.

31.Акматов К. К. К вопросу о педагогико-психологических основах изучения биографии поэтов и писателей в связи с их произведениями [Текст] / К.К.Акматов // Коллоквиум: научное издательство. –Санфрансиско-Колифорния: №12 (55), Октябрь 2016, - С. 68-72

32.Акматов К. К. Акын-жазуучулардын өмүр баянын мектепте окутуунун тарыхы, өзгөчөлүктөрү жана учурдагы проблемалары [Текст] / К.К.Акматов // Научная дискуссия: инновации в современном мире. – Москва: №16 (59), Декабрь 2016, - С. 204-215.

33.Акматов К. К. Чыңгыз айтматовдун биографиясын «эрте келген турналар» повести менен биримдикте окутуу [Текст] / К.К.Акматов // Интернаука: научный журнал. – Москва: №3 (3), Декабрь, 2016, 78-80-бб.

34.Акматов К. К. Жазуучулардын кыскача биографиясын окутуунун мазмуну жана технологиялары [Текст] / К.К.Акматов // Web of Scholar. – 2018. – Том 4. - №1 (19), - 15-20-бб.

35.Акматов К. К. Отражение взаимосвязи культур народов при изучении произведения с использованием элементов биографии писателя (повести “Лицом к лицу” Ч.Айтматова и “Живи и помни” В.Распутина)

[Текст] / К.К.Акматов // Актуальные проблемы современности: наука и общество. – 2019. - №1 (22). – С. 62-64.

36.Акматов К. К. Effective Methods and Techniques of Study of Autobiographical Fiction in Senior Forms of a Secondary School. [Текст] / A.Zh. Muratov, M. U. Muzulmanov, Akmatov K. K. // Journal of History Culture and Art Research – 2019.

37.Акматов К. К.Изучение повести Ч.Айтматова «Первый учитель» в школе [Текст] / К.К.Акматов // Научный аспект. - №2. – Т.10. – 2019. – С. 258-263.

38.Акматов К. К.Дюшень – борец за светлое будущее (изучение повести Ч.Айтматова в школе). [Текст] / К.К.Акматов // Научный аспект. - №2. – Т.10. – 2019. – С. 264-272.

39.Акматов К. К.Изучение повести Ч.Айтматова «Первый учитель» в школе [Текст] / К.К.Акматов // Международный научно-исследовательский журнал. - №7-2(85).– 2019. – С. 6-8.

40.Акматов К. К.Отражение образа учителя и проблем образования в кыргызской литературе (по автобиографическим материалам в произведениях Д.Мвлянова “Ясное небо”, М.Гапарова “Деревенька”) [Текст] / К.К.Акматов // Инновационные технологии в машиностроении, образовании и экономике. Электронный журнал. - №3 (13). – 2019. – С. 80-89.

41.Акматов К. К. Изучение образа учителя из повести Мурзы Гапарова “Деревенька” [Текст] / К.К.Акматов // Сборник XXV Всероссийской электронной семинар-конференции– РФ, 03-14 декабря 2018.

42.Акматов К. К. Образ учителя автобиографических произведениях кыргызских писателей [Текст] / К.К.Акматов // Сборник XXV Всероссийской электронной семинар-конференции– РФ, 03-14 декабря 2018.

43.Акматов К. К. Пути изучения автобиографических произведений в старших классах [Текст] / К.К.Акматов // Вопросы современной науки: коллект.науч.монография. Том 24. – 2017. – С. 5-18.

44.Акматов К. К. Этнопедагогическое мысли в художественно-литературных текстах (на примере произведений Ч.Айтматова) [Текст] / А.Ж.Муратов, К.К.Акматов // Этнопедагогика как фактор сохранения этнокультурных ценностей в современном социуме: материалы II Международной очно-заочной научно-практической конференции посвященной памяти академика РАО Волкова Г.Н. – Чебоксары: – 2016. – С. 52-56.

45. Акматов К. К. Адабият сабагында акын-жазуучулардын өмүр баяны тууралуу маалымат берүү маселелери [Текст] / К.К.Акматов // И.Арабаев

атындагы кыргыз мамлекеттик университетинин жарчысы. III бөлүк. -Б.: – 2018. - 36-40-бб.

46. Акматов К.К. Токтогул Сатылгановдун өмүрү жана чыгармачылыгын ырлары менен байланышта окутуу [Текст] / К.К.Акматов, Мусаева А. М. // И.Арабаев атындагы кыргыз мамлекеттик университетинин жарчысы. I бөлүк. -Б.: – 2017. - 183-186-бб.

47. Акматов К. К. Мукай Элебаевдин “Узак жол” романын окутуунун айрым маселелери [Текст] / К.К.Акматов, Кимсанов К. К. // И.Арабаев атындагы кыргыз мамлекеттик университетинин жарчысы. I бөлүк. -Б.: – 2017. - 186-191-бб.

48. Акматов К. К. Жазуучулардын жашаган доору, инсандык сапаттары тууралуу окуучулардын компетенттүүлүктөрүн жогорулатуу [Текст] / К.К.Акматов, Тахирова Н.И. // И.Арабаев атындагы кыргыз мамлекеттик университетинин жарчысы. I бөлүк. -Б.: – 2017. - 191-195-бб.

7. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши

Автореферат, негизинен, диссертациянын мазмунуна, коюлган максаты менен милдеттерине, алардын чечилишине дал келет.

Авторефераттын кыргызча, орусча жана англисче резюмелери бар, алар бири-бирине дал келет.

8. Жетектөөчү уюмду, расмий оппоненттерди дайындоо жөнүндө сунуштар жана алардын негиздүүлүгү

Диссертациялык кеңештин эксперттик комиссиясы жетектөөчү мекеме катары Жалал-Абад мамлекеттик университетинин башталгыч билим берүүнү теориясы жана методикасы, педагогика жана психология кафедраларын сунуштайт. Аталган кафедрада сунушталган илимдин тармагы боюнча илимдин докторлору С.Сакиева жана С.Токтогулов эмгектенишет.

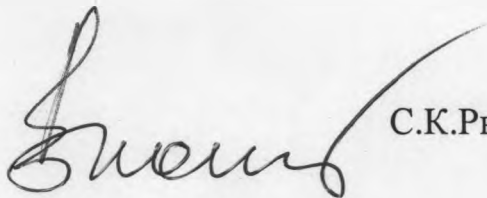
Эксперттик комиссия расмий оппоненттер катары төмөндөгү адистерди сунуш кылат.

Биринчи оппонент катары адабиятты окутуунун теориясы жана методикасы боюнча (шифры-13.00.02) адис, педагогика илимдеринин доктору, профессор С.Т.Батаканованы, **экинчи оппонент катары** адабиятты окутуунун теориясы жана методикасы боюнча (шифры-13.00.02) адис, педагогика илимдеринин доктору, профессор Б.У.Смановду (шифры-13.00.02) жана **үчүнчү оппонент катары** филология илимдеринин доктору (шифры-10.02.01) Г.Ж.Орозованы сунуштайм.

Ошону менен бирге, И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) жана психология илимдеринин кандидаты

окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн уюштурулган Д 13.18.580 диссертациялык кеңешине изденүүчү Акматов Кыялбек Камутовичтин 13.00.02- окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча «Орто мектепте акын-жазуучулардын өмүр баянын чыгармалары менен биримдикте окутуунун илимий-методикалык негиздери» аттуу темада педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишин кабыл алууга сунуш кылам.

Эксперт:

С.К.Рысбаев

*Дата посмергеша
закслогеша 12.10.2019г.
ф. акр Д. 13.18.580
ф. акр Рысбаева С.К*

